3360

2164

ԳԻՐՔ

ԿՈԿԱՑԻՆ ԳԻՍԱԿԻՆ.

Եղանակ Գիւտին որին և գործածութեանն, և ազգի ազգի օգտութիւնք որք 'ի նմանէ լինային ազգի Մարդկան։

Թարգմանեալ Յանգլիական լեզուէ 'ի Հայ բարբառ աշխատութիւն յումինէ բանասիրէ։

3360

Ի Տպարանի Ամենայն Հայոց։ 1814։

'Ի Տպարանի Ավետ Զընթլումեանի։

ԻԿԱԼԿԱԹԱՑ.

Printed by Aveit Gentloom

ԾԱՂԱԳՍ ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԿՈՎԱՑԻՆ ՊԻՍԱԿԻՆ։

Հատուած առաջին։

Սիրելի Կովայեն Պիսակիեն. Եղանակն որով գրեալ էիր ինձ և ընդունելի եղեալ մեծաշնորհութեան որ ի գործածումն այնորիկ ծագեցան։

Զաշխարհին անդ լինելոյ ի մեծն Բրիտանիայ զկնի անձրևային եղանակայ անցանելոյ, հասանէ փոքրիկ խաղաւարտից զատեամբք Կովուց ելանել. յորս ամիսս ի ամենայն հիւթ ինչ անապակ և մաքուր յոյժ որ ի մարմին մարդկային պատուաստեալ անշուշտ ի մն և անվրէպ պահպանութիւն է ընդդէմ բնական Պիսակին այսինքն ծաղկին։

Ոչ սակաւք ի բնակչաց ասացեալ աշխարհին նկատեցին զի հովիւք կովարածք և կովադարմանք, որոց ի գլխոյն կթել սովորութիւն է զատինս նոցա ընձեռնել, զերծ և ապահովէին ի բնական պիսակէն, թէպէտև էին ի վնասանգի ժանտաժուտ ներդործութեանն այնր. քայց աղագն սխրալի և անհամեմատ դիպուածոյս այսորիկ էր անծանօթ և անյայտ գկարևոր հետաքննութիւն առաստուգելոյ զիրամայի պատճառն՝ էր ուր կովարածքս այսոքիկ միայն՝ էին ի ժանտաներութեանն պիսակէն պահպանեալ

նել և գիրդ, մինչև յժամանակս մեր ոչ տեսնելոյ։

ԻվախՀանի բժիշկ ոմն ներՀուն և Հարտաբ ժաննէր անուն՝ նոյն ինքն իսկ բնակիչ աշխարհին այնորիկ. ըղձակաթ Հատու լինելոյ Հաճատի պատՀառին թէ վա՞ՀՐ ի՞մեջ ամ բնակչաց անդեսրդք եթէ էին անձինք ապահովք՝ ի ժանտախտութէ անտի պիտակին՝ ի փոյթ պնտութէ վաստակեր անդադար։ Սմին իրի ժամանակս ձիգս ամեռանդիւ՝ ի գործ եդ զամ զամնրամանն և զտաժանաՀոր հետեսխուզութիս, մինչև՝ ի վերջ Հասանիլն՝ ի վախՀանի՝ թէ յապահովութի կոմարածից այնոցիկ՝ ի ժանտախտութէ պիտակին ոչ յայլ ինչ պատՀառէ՝ բայց եթէ՝ ի սովորութենէ ընՀեռնելոյ նց զատինս կոմուց՝ ի կիթեն ղնա ծագեր. իբր զի բաղուսք՝ ի խաղաՀարտից վերագոյնդ առացելոյ՝ որք. շուրջ զատեամբք՝ ի շինին պայթուցեալք՝ ծորեն զՀիւթն յինքեանս ամփոփեալ ընդ մատունս անդեորդաց. որ ընդ մտեալ ինքնին ընդ ծակտիս մորթոյն կամ ընդ խոց՝ ինչ պատահական՝ ի մարմին նց, գոյացուցանէր՝ ի տեղւոջ ընդ որ մտանէրն, խաղաՀարտ՝ ինչ կամ պալար փոքրիկ յար և նման խաղաՀարտից ատեանց կոմուց և ոչ անմնման պալարաց պիտակին, այսինքն բնական ծաղկին. և սովին իսկ պատահական աղագաՀ խոպոտ էին պահպանեալք՝ ի բնական պիտակին արկածից։

Քաջահմուտ և Հարտաբ բժիշկն ժաննէր զկնի խերամուտ լինելոյ՝ ի ՀեռՀն յոլովակի փորձառութ-

ռութեաց՝ լինել այսմ պատճառն աշուշտ և իրաւ-
ացի, որով կամաքաջ աշխարհին իւրոյ էին ընդ-
դէմ զարհուրելի հարուածոյն Պիսակին պահպա-
նեալ, և դիւրաւորապէս առ՝ի յաջողել զդիւան
իւր մեծ և օգտակար յոյժ հրատարակել, ժամա-
նակս յոլովս զփորձս իւր յաճախեաց, զոր առնէր՝
զհիւթն զայն պալարայ ուռեանց կուլուց՝ի մարմնի
մանկանց փոքունց և անձանց զարդարելոյ՝ի ձեռն
աղօտ ինչ կեղտաւորտակի՝ի մուտ մասին իւրաքան-
չիւր բաղկի գործեալ՝ պատուհասատելով։

Առնելով սորա զայս փորձ յաջողագոյն
զամս հնգետասան կամ տասն և ութն, յորում
ժամանակի՝ի հազարաւոր անձինս ամենատակի ա-
ռաւ զայս կովային պատուհաս, ի մի ելեալս անշուշտ
ճշմարտութեամբ երկուց մեծամեծ և կարևոր իրաց։
Առաջինն՝ զի ախտն կովապիսակ անուանեալ՝ բնու-
թեամբ էր յոյժ մեղմ և դաշն, մինչև հազիւ անուն
ախտ նմա պատշաճիլ։ և ոչ երբեք զմահ պատ-
ճառէր, կամ զճախողակ ինչ դիպուածս։ Երկ-
րորդն՝ զի անարկևան իմն պահպանութիւն էր ընդ-
դէմ զարհուրագին ախտի բնական պիսակին՝ ցա-
ծաղկին. և զի անձինք կովային պատուհասատելք
պիսակաւ՝ էին միշտ և յաւէտ՝ի բնականն պիսակէ
զերծք և ապահովք։ թէև՝ի վտանգի ժանտախ-
տութեամ այնորիկ, և կենցաղակից և յարկակից
զգրաժնդակն զայն ախտ մահաբեր ախտացելոյ։

Ստուգեալ բժշկապետին Ժանների զեր-

կու-

կու կարևոր իրս զայտսիկ. և քաջ խելամուտ ե-
ղեալ թէ էր զանշուշտ և զսներկևան ինն պահ-
պանութիւն ընդ դէմ արկածից բնական Պիսակին
ստացեալ, ծանոյց աշխարհի զէջս իւրոյ փորձա-
ռութեանց. և զանգին իւր գիւտ հանդիսացոյց
հրատարակեալ։

Յայնժամ՝ մեր հմտականք և քաջ գիտնա-
կանք մեծին Բրիտանիոյ ազգ այլ աշխարհայն իսկ
երոպիոյ աքանչացեալք գերիմաստին Ժաննէրայ
ընդ գիւտ, ՝ի վերայ այս կարևորնիւթոյս հետաքննու-
թիւն կարկեցին, յառաջքան զընդունելն զկիրա-
ռութիւն սորին. և յուրատ եղեն՝ մի՛ ուրեք գիտնա-
կանք և ներհունք՝ ի հաճատս ընծայելոյ ճշմարտու-
թիւն գիւտին Ժաննէրայ. մինչև հաճատեալ էր
նոցա կրկնապատկեալ փորձիւ՝ թէ ճարտար և գե-
ղեցիկ այս ոչ պատրէր զաշխարհ, և թէ
գիւտն նոր անգին՝ էր՝ ի վերայ յոյժ անհակառակելի
ճշմարտութեան հաստատեալ։

Փորձառութիւնքս այսոքիկ կռվային պիսակին
յաճախակի կրկնեալ գոլով՝ ի գիտնականաց և
հմտագունից՝ մի՛ կողմանց աշխարհի, խնդրաք
և կաղակալծութիւք ցրեցան տեղի ետուն և՝ ի դերև
ելին յամ մնայ, և որոց միանգամ էր զառաջինն
ընդդէմ դարձեալ յարգի և արժանաւորութեան
Ժաննէրայն գիւտին, եղեն այնմ պաշտպանք՝ ի վախ
ճանի՝ զկռվայինն պիսակի կիրառութեան ամենեքին
և՝ մի՛ կարէաք իւրեանց ջատագովեալ։

Ցանուցեալ արքային Անգլիոյ զմեծ բարեբարութիւն առ ի միոյն ի Տպատակաց իւրոց անտի ոչ միայն ժողովրդեան իւրոյ, այլև ամենայն ազգի մարդկան արարեալ ի ձեռն գիւտի կովային պիտակին, զբաղումս ձիրս պայծառապարգևայ ընդհանրեցեալ ժամանեալ, և արքայականն իւր ընդհանրացեալ ի շնորհս մեծարեաց։

Բազում այլ թագակալք և իշխանք ինչ բազմիլանդ կովային պատուհասուն ի տերութիւնս իւրեանց, զփորձ առին այնմ յանձինս ընտանեաց իւրեանց, զարիւնուն ընդհանրացուն ընդ անգին գիւտի իւրոյ փոխանակեցին գերազոյն և ճարտար բժշկապետին ժամանեալ, և իբր ցոյց ինն ընդհանրացեալ և երախտագիտութիւն իւրեանց զբաղումս և զաղնուագին ընծայս նմա առաքեցին։

Այն ինչ ընդհանրապէս և հաճատուեալ ծանուցեալ թէ բժշկապետն ժամանէր ի էր խաբեալ զաշխարհս, և թէ գիտուն ոչ անշուշտ և անհերկեան ինն պահպանուն էր ընդդէմ սոսկալի և դժնդակ հարուածոյն բնական պիտակին, փոյթ յանձին կալան յամ կողմանց աշխարհի ամ ջանիւք և հնարիւք ի ձեռս բերել զգիւտն զայն կովային Պիտակին յանգլիոյ, որ յայնժամ գտեալն էր միայն ի ստինս կովուց աշխարհին այնր, որ իսկ և իսկ առաքեցեալ անտի յարտաքին սահմանս առ ամ խնդրօղս, և ի կարճոյ տարածեալ ամ ուրեք։

Ի բազում երկիրս ժողովուրդք ամ ազգի

աստիճանի և վիճակի զանազանութիւն ի մեզ հաստատեալ
և ուրախութիւն յուսոյն վասն անմիջապէս մերձենալոյ մանկանց Երկրին զապահովայուսիչ
զդէզն զայն, և ի գլուխս ամենայն սակաւուց պիտակն
կոչեին տարածեցաւ յանհամար երկիրս յամ շէնս
և յաւանս, և ազգութիւն նորին ի փորձ եդեալ
պատուաստուեալ այնր յանթիւ անձինս ամ հանի,
անայլայլաբար և յամ գաւառս դատաւ անվրէպ
ինն և դաշն դեղ միշտ և յարաժամ զկազմեալ մարդկային ի ժանտախտութեան անտի բնական
պիտակին պահպանելոյ։

Գլխաւոր բարութիւնք ի պատուաստութեան
կոչեին պիտակին ծագեալք, և առաւելութիւնք
որոյ գերազանցեն քան զբնական պիտակն բարիոք
իմացայն ի հետագայ գլխոցդ։

Նախ՝ կարի քաջ ծանուցեալ է թէ ի
թուաբկութեան կատարածեալ ի բնական պիտակէն
պատճառեալ՝ զ հինգերորդ մասն ազգի մարդ-
կան ի զարհուրելի ախտէ աստի դատանեմք ծախեալ
և ճարակեալ, այնպէս զի ի հինգ հազար ախտա-
յեալոյ հազարք սովիմբ մեռանին, և ի յիսուն հա-
զարայ տասն հազար քերքեալ բառնին ի կեն-
դանեաց. այսպէս և այլք։ Իսկ պատուաստութեան
կոչեցեալն ամ սակալի ջարդոյացս այսոցիկ խութ
առաջի արկեալ լինի. զի ի հարիւր հազար պա-
տուաստեալոյ կոչեցեալ և ոչ մինն մեռանի։

Երկրորդ՝ յայտնի է և անշուշտ թէ յետ

պատուհաստ պատուհաստելոյ ուրուք, և պատ-
ճառելոյ կովանոցն ինմա զախտն մեղմ, ե նա միշտ
ապահով ի լոանգե լինանց բնականին։

Երրորդ՝ պատուհաստքն կովային պիտակին
յաջողել մարթի երկուց սեռից անձանց ևս՝ յամ
հասակի, յամ ժամանակի, և յամ պարագայս ժա-
մանակի. յութերորդ օրէ ծննդեան՝ կամ յառա-
ջագոյն իսկ մինչև ցծերութիւն, և ելնարի միշտ նոյն
երջանիկ ելիւք։

Չորրորդ՝ պատուհաստութեն կովային Պի-
տակին ոչ նախապարատութիւն ոչ յատուկ իմն
պահեցողութիւն, և ոչ զգուշութիւն ինչ պահանջէ.
յորժամ վարակեալ է պատուհաստեալ մեղմ և
դաշնախտին այնը, յաճախել մարթի զաշխատու-
թիւնս իւր։ համանայեալք մարթին անվնասանգ ի
միմեանս մերձենալ, մանկունք ի զբօսանս տղայա-
կան խաղալեայ կարեն պարապիլ։ ևն։

Հինգերրորդ՝ կովային պատկինութիւն
զգալարս կամ զխաղաւարտս ծնանի մի միայն ի տե-
ղւոջն յոր պատուհաստեցաւն, և ոչ այլ ուրեք և
սովորաբար այս պատուհաստ յերկուս կամ յերիս
տեղիս քազկին ներսածի, և միայն երկու կամ երեք
պղպջակք ի տեղիս յայնոսիկ վերելեն, որով
տարբերի յոյժ ի բնական Պիտակին պատուհաս-
տութենէ։

Վեցերորդ՝ եթէ դեպ լիցի ի կեանս ախ-
տայելոյն խնայել բնական Պիտակին, թողու-
միշտ

միշտ զիւրն կենի զանհամար և զդժընդակ արածս, ապ՝ զկորուստ աչայն տեսութեն, զխեղութեն, զ-
տգեղութեն և այլն. բայց ևս առաւել զկորուստ
բնական գեղոյ մարմնոյն՝ անթիւ խոցշիւք սպեօք
և այլն, զրէմն այլաւոխեալով. այս ամենայնիս և
դժընդակ հետևանսայ ընդ առաջ ելանէ պիտակն
կուլային և իբր յանքոյթ ակաստանի ապհովէ։

Եօթներորդ՝ 'ի բնական Պիտակին՝ թէ և
մեղմատեսակ իսկ, հրատապ ինն ջերմամբ զա-
ւուրս ոչ սակաւս տագնապի ախտայեալն, մինչև
յաճախակի ցնորիլ մտայն և դանդաչել և յայլ
բաղում զարհուրագին հանգամանս անկանիլ՝ իսկ
'ի պատուաստքն կուլային 'ի սոյնգունակ աղէտալի
հանգամանսայ չտեսանի և ոչ մի։

Ութներորդ՝ ոչ երբեք 'ի կուլային պատկի-
նութեն չար հետևանք յառաջ գան 'ի կաղմուած
ախտայեալոյն, ոչ միշտ 'ի բնական պիտակին պա-
տուաստութեն հասանէ. այլ ընդ հակառակն
գիտակ եմք թէ ծնանին միշտ անտի բարութիք, և
բաղումքն օրինակք ախտաւորայ, որոց ժամանակս
ձիգս զանազան տկարութիք մարմնոյ զգածեալ
լինելով, են զկատարեալ առողջութիւն ստա-
ցեալ, զկնի յանձին ընկալելոյ զկուլային պիտակին
զպատուաստն։

Իններորդ՝ 'ի բնական պիտակին մանաւորք
ինամոյ և զգուշութեաց պէտք են ախտայելոյն,
այսինքն միոյթ զդուշաւոր պահելոյ նոյ՝ 'ի վնասա-

ակարայն կերակրոյ, քաջահոգութիւն 'ի ծառայութիւն և 'ի հանդերձս նց, վա՜ մանկանց անբնդհատ ծառայութիւն և խնամ զգուշաւոր պահանջի յընթացս ախտին։ արգելեալ են ախտայեալք 'ի տան, և անբաւականք 'ի գործառնութիւս իւրեանց պարապել։ Իսկ 'ի պատուաստն կովային ոչ մասնաւոր հոգատարութիւն՝ ոչ խնամ՝ և ոչ զգուշութիւն խնդրի, և որք միանգամ ենն պատուաստեալք՝ 'ի նմին իսկ ախտի մարթին ոչ յառաջն զսովորականն իւրեանց զելանակ քաղաքավարութիւն անելոյ և ան շարունակել։

Նկարագիր։

Յաճախ դէպ լինի զի յառաջին կամ յերկրորդումն նուազի վրիպի պատուաստն Կովային, կամ հիւանդութիւն կովապիսակ ասացեալ՝ ոչ պատճառի յառաջին կամ յերկրորդ պատկինութիւն։ և կամ անհարազատ ենն և պիտակ տկարութիւնք գործեալ անտի, ոչ զանձն առ 'ի բնական պիսակին վերանգայ պահպանել։ Յիւրաքանչիւր պատահմանս, և ընդհանրապէս յամ պատահմունս կերակարծեցիս՝ հարկէ պատուաստութիւն կրկնել ստէպ։ մինչև 'ի ձեռն նշանայ և հանգամանայ 'ի ստորև նշանակելոց մի ըստ մեծէ ապահովք իցէ պատակինօղն, թէ ախտն հարազատ բնաւորեցաւ, և անձն ախտայեալն իւր յաւիտեան եղև 'ի բնական պիսակին արկածից անքոյթ և ապահովեալ։

ՀԱՏՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Եշանոյն կամ ոճ ղՀովայինն Պապոհոտոպ 'ի գործս Դանիելոյ։

ՌաՀել նիւթական պարագայն՝ որում ունի պատկինօղն կամ բժիշկն 'ի ելք այսր կարգեալ զգուշանալ, է ընտրուին հարազատ և ներգործակ նիւթոյն ցՀիւթոյ կովային պիտակին։ Հասարակ օրէն եօթներորդ օրն յետ պատուհասութեան և մերթ ևս վեցներորդն, և ութերորդն են, յորս հիւթն կովային պիտակին է 'ի յիւրն ամենամեծ ազդուհուն։ Ուստի յորժամ հասանէ քեզ զկովայինն առնել զպատկինումն, կա՛լ զպատուհասեալ ոք որ 'ի յեօթներորդում աՀուր հիւանդուն իցէ, և զգուշաբար և մեծաՀանամալ հետաքննեա՛ զպաշարս կովային պիտակին որ 'ի բազուկն նը, գլխաՀոր ն ջանք՝ 'ի ձեռն որոյ ծանիցես պաշարայ այնոցիկ հարազատ կովային պիտակ լինել, են հետադայքդ։

Պաշարք կամ խաղաՀարաք 'ի ժամանակի հիւանդութեան երևեցին 'ի մեջն իբրև զմարգարիտ, 'ինմին տեղւոջ՝ որ առ 'ի ներքսեալ զհիւթն 'ի մարմին անդ՝ ցտեսցաՀ լրթագոյն փոքրիկ քոս ինչ տեսցի. շուրջ զպաշարն թառամեալ կարմրագոյն ծիր ինչ երևեսցի, յորժամ գոյն մարմնոյ ախտացեալն չէ թխատիպ և սև աթորմի. եղերք պաշարին խուռն մն մակացեալ եղիցին, և մեջն այնր սակաՀիկ

ամէն մի տափարակեալ տեղին՝ ուր է հիւթն որ-
ջայեալ, պայծառ իմն սպիտակագոյն երևիսցի.
անջրպետեալ գոգցես՝ ի ձեռն փոքրիկ մշնեայ՝ ի
նորշս փոքունս. եթէ շիւղոյն մասն ընդ խաղա-
հարան, կարծրատարը զդասցէ զշօշափումն յա-
մենուստ, և յորժամ տեղին՝ ուր կայ բնաւորեալ
շարաւն, է ցտեալ նշթրակաւ, զմի՝ զերկուս
կամ զերիս բոպէս, ծորեսցէ աւիշն ինչ յոյժ
անապակ։

Նկատեալ եմ պարագայիցս այսոցիկ. բա-
ւական պատճառս ունիցիս դատելոյ՝ թէ հիւթն
կամ աւիշն՝ իսոյնպիսի պայաբէ բղխեալ՝ է իրա-
ւայի աւիշն կովային պիտանին, և՝ ի գործ դնել
մարթի անշուշտ վա՛ կովային պատուաստութեան։

Յետ հայթհայթելոյ զսոյնգունակ հիւթ
յախտայելոյ անտի վեց՝ եօթն կամ 8 աւուրբք
յառաջ պատուաստեալ, ժողովեսցես՝ ի միասին
զամենեսեան որք միանգամ են պատուաստելոյ, և
բայեալ սայրիւ նշթրակի զպալարն պատուաստե-
լոյն առ քեզ եղելոյ. ապասեսցես հիւթոյն անտի
ծորելոյ, և յորժամ բղխեսցէ՝ առցես անտի ըզ-
կաթիլ մի ծագիւ նշթրակիդ, և տարրայուսցես
այսինքն պատուաստեսցես զայն՝ ի վերին մասն բազ-
կին ընդ մէջ արմկան և ուսոյն անձին որ ունի
պատուաստել. ցտելով զայն սայրիւ նշարակին
ստայեալ աւշաւ կամ հիւթովն տոգորեալ. և
զայս կեղեւաբատակ մեծաւ խնամով և կարի նուրբ

գ՝ը

գործեսցես, այնպես զի երևիլ կարասցէ արիւնն առանց կայլակի ինչ պատճառելոյ։

Վայրկեանս ինչ յառեալ այսինքն անշարժ թողցես՝ ի կեղտաւորտակին զնշարակդ՝ զի մարթասցի հիւթն տարրանալ ինքնին այսինքն միաձուրիլ ընդ արեանն. ապայ հանեալ անտի՝ ի բաց զնշթակդ մաքրեսցես զայն. և վերստին առեալ նովաւ զայլեմն շիթ՝ ի հիւթոյ անտի պալարի ախտայելոյն առ քեզ եղելոյ. զայլ ինն կեղտաւորտակ գործեսցես իբր երկու մատնաչափ հեռի առաջնոյն. և ներածցես զայն՝ ի բազուկն արդէն ասացեալ ոճովն։

Յառաջեալ ազահութիւն յաջողակ եղիցի պատուաստութիւն՝ պատշաճաւոր եղիցի զերկուս կեղտաւորտակս գործել յիւրաքանչիւր բազուկս մեծայ. և պատուաստել՝ ինն զաւիշն զայն. իսկ յանձինս մանկանց մի միոյն կեղտաւորտակ յիւրաքանչիւր բազկի շատասցի։

Հատարակօրէն չէ պարտ առնուլ՝ ի բազկէ պատուաստելոյն զաւիշն կովային յառաջքան զվեցերորդ օրն՝ կամ զկնի աւուրն ութերորդի յետ պատուաստութիւն՝ բայց միոյն՝ ի պահանջել հարկին. այսու ամենայնիւ՝ ի ծանր հարկին ստիպել, և յորժամ չիք հնար այլապէս զհիւթն՝ ի ձեռս բերել, մարթէ առնուլ զայն՝ ի խաղաւարտէ՝ ի հինգերորդ պատուաստելոյն մինչև յառաջին օրեայն պատուաստեալ. եթէ պայծառ և ջնջէ բրդխումն տա-

կամ՝ լին. բայց յորժամ առեալ՝ լինի ի հինգերորդումս յիններորդումս՝ և ի տասներորդումն առաւել, բազում վրիպակք դիպեսցին, և պիտակ և անհայ բազում հանգամանք յառաջ գայցեն անտի։

Յութերորդէ ցտասներորդ օրն բոլորակաձև և զնոմարթ ինն կարմրութիւն շուրջ զպալարաձևն վերելեալ. և զկնի այսմ բոլորակաձև կարմրութեան գոյանալոյ չէ պարտ յաճախել առնուլ ի նիւթ զհիւթն՝ ի գործ ազատութեան։

Յենիներորդէ մինչև ցօրն մեռանելութեան՝ ի պալարին պարունակեալ գոյարդ լինել վիճակ և պարզ։ լինի յայնժամ շարաւ. և շարաւն ոչ պարտի երբեք՝ ի գործ ազատիցուն կո

Հաստատակամ է ոչ միայն յերկրորդ կամ յեր-
րորդ աւուրն յետ պատուաստութեան ոչ ինչ փո-
փոխութիւն կամ այլայլութիւն տեսանի յիւրաքանչիւր
անձին պատուաստելոյ. կամ՝ ի մասին բազկին յա-
ղում է նիւթն պատկինութեան ներածեալ։

Յերրորդում կամ՝ ի չորրորդում աւուր սա-
կաւիկ ինչ կալմրութիւն կամ այտուց վերերևի
՝ի տեղւոջն յորում է գոյն պատուաստութեան
աղտեալ։

՝Ի հինգերորդում կամ՝ ի վեցերորդում ա-
ւուր աղօտ քոս ինչ տեսանի՝ ի տեղւոջն յոր եղև
նշտարակն միսեալ, շուրջ զքոսիւն գոյացեալ
նկատի մեղն ինչ կոլային նիւթոյն ամփոփիչ. որ
մարթի ևս՝ ի սոյն իսկ սկզբան ընթացից ախտին
լինել հայթհայթեալ փոքու քանակութ. կարմրա-
թին սը շուրջ զզալարանն խուն մի տարածանի։

Յեօթներորդում կամ յութերորդում ա-
ւուր աչէ մեծուն պալարին և գոյն կարմրութեանն
շուրջ զնաղաւարտին՝ որ գունատէն եր յառաջս
գոյն, լինի յայնժամ յոյժ զուարթ. յայսմ պայ-
մանի ախտին՝ եթէ չփեսցի մատամբ պալարն, կար-
ծը գոյն մակերևոյթն, եղերք խաղաւարտին են
աղօտ ինչ վերայեալ և մէջն միշտ տարիարակ. ե-
թէ մեղն՝ որ զաւիշն ամփոփէ, բացեալ լինի
նշտրակաւ, զդարդ լինն և յոյժ թարանցիկ հիւթ
արտաքրէ պալարն։ Յայսմ կարգի ընթացից ախ-
տին պատկինութիւն խուլք անթին մեծանան, և

զգեան բազումք զյաւ ինչ խնամս յանթատակն, է
նա յայսմ ժամանակի ախտին աւանեալսէս (թէ
եւոչ միշտ) զի տենդ ինչ մեղմ կրեալ լինի յոչ
տակաւ պատուհասատելոյ։

Յոթերորդում կամ յիններորդում աւուր
գուարթ ինն կարմրութի գոյանայ և վերերևի (յոր
ժամադոյն մարթոյ կրողին չէ թխատիպ) շուրջ
զկնալաւարտիւ։

'Ի տասներորդում կամ 'ի մեռասաներորդում
աւուր է ժամանեալ զալաղն 'ի լիալիրն իւր մե-
ծութի, և կարմրութին որ էր զկնալաւարտիւն
երևեալ, գունատի և թառամի։

Յերեքտասաներորդում, կամ 'ի չորեքտա-
սաներորդում աւուր կարմրուն այն անհետ լինի
գլխովին։

'Ի հնգետասաներորդում կամ 'ի վեշտա-
սաներորդում աւուր հիւթն այն շարաւոտ՝ որ
'ի պալարին մնայ, չորանայ, և լիսի քոս ինչ սև
որակ, այս քոս կամ պատեան մեծանայ 'ի յեօթն
և տասներորդում կամ յութ և տասներորդում ա-
ւուր, յետ որոյ զերծանի և անկանի 'ի քայ։

Զատուհասատելոչ սակաւք զիարդ առնուն
մեղմագոյն ինն ջերման մի կամ երկուս աւուրս
յընթացս ախտին, մինչ այլք զերծ և ազատեն յայն
մանէ։ Այս տենդ կամ ջերմն է մի 'ի նշանակիչ
հանգամանաց ախտին, թէպէտ և ոչ իսկ ամե-
նեւին հարկաւոր, և միայն թէ այլ հանգամանք՝

ոչ մեծանալն խրլիչ՝ և այաւն անթատակին, զոյա
ֆալն զուսարթակարմիրը շրջանակին և վերերևելն
՝ի սպատկանաւորը և յատուկ ինն ժամանակի, և ու-
նելն ա՛ստին զվերոդրեալ զընթայսն կանոնաւորս,
այսոքիք ամենեքեն կարգաւ լինիցին, զի աներկեւն
եղիցուք յայնժամ թէ քնաւորեալ է ախտն, և
կրօղն ապահովացեալ մինչև ի սպառ իբր յանքոյթ
ակաստանի՝ ի բնական պիսակին արկածիցէ։

Ի սակաւ պատուհասատեալս դէպ լինի զա-
ճառս երկուս զառաջագոյն ինն ջերմութի գլխա-
ցաւութք և ծարաւով հանդերձ կրելս և՝ ի յոյժ
սակաւուց փոխումն՝ երևելի մեծանալն խոյլիչ
անթին՝ և խիստ ինչ յաւ անթատակին յայնոսիկ
երկու աւուրսն՝ դէպ լինի կրելս։

Ոմանց՝ ի մանկանց զթանչ ախտանալ հատա-
նէ։ և կարի սակաւուց ժամն ինչ թեթև ապոյս
ինն դանդաչելս։

Թէպէտ և խիստք՝ ի կարի սակաւ և ցան-
ցառակի պատահմունս յայսոսիկ մարթին երևիլ
հանգամանքն, սակայն չիք ինչ՝ ի նոսա պատճառ
խուճապելոյ, զի զիշանիցեն՝ վաղվաղակի և բո-
լորովին դադարեցցին, առանց նպաստիչ խակ և
օժանդակութեանց դեղոց։

Նկատելի։

Յորժամ կիրառութին կոլային պատուհաս-
տին՝ իտեղի ուրեք է յաճախեալ՝ ուր քնական պի-
սակն եշխէ, բաղում խնամոց և զգուշութեանց
պէտք

ոչ է տք են որոց միանգամ նորալարժքն են 'ի գործն
պատուհասատուութեան, և ինողաց կովայնումն պատուհաս
տելոց, զի պարտին ոչ քաժանել և 'ի բաց կալ
յորոց միանգամ ընդ ապականութեան են բնական
պիտակին, և պարտին ամենեքին 'ի հաղորդութեան
ոչ հրաժարել զահուրս գէթ տպան 'ի միջոցի ժա
մանակին այն՝ այսինքն, յընթացս ախտին պատուհաս
տութեան։ Պատկանաւոր և վայելուչ իսկ եղեալն
միոխադրելն այլուր 'ի տեղւոջէ կամ 'ի դեղջէ
անաւ, ուրանօր պիտակն բնական զօրանայ. քանզի
առանց այսր նախազգուշութեան բազումք 'ի նոցանէ
անկանիլ մարթին 'ի վտանգի ապականութեան բնա
կան պիտակին, յառաջ քան զկատարել կովայնոյն
զ պէտսպէս հանգամանս իւրոց ընթացից, և զմար
մին պատուհասատելոյն 'ի բնական պիտակին ապա
կանութեան արկածից պահպանել։ Եւ զի պատուհաս
տարք եմ հարկաւոր նախազգուշութիւնս այսոցիկ
Ճշտիւ ուշադրութեամբ չատակեն, յայսմ մասին
պարտ է նոց յատկապէս զկրօղն հմտացուցանել
զի պակասութեան փութոյ նոցին ազդ առնել նոց զոր
միանգամ ընդ հանգամանօքս այսոքիւք պատահել
մարթի, է բազմիցս ածեալ 'ի վերայ զանհնարին
վատահամբաւութիւն կիրառութեան կովային
պատուհասատութեան։

3360

ՀԱՏՈՒԱԾ ԶՈՐՐՈՐԴ։

Յաղագս նշանաց որովք ճանաչել մարդիկ ունկարարչապ և պի-
տակ է նամ նէրգործութիւն կովային պիտակին, և յորս կայցէ
ի վերոյին գրուցեալ պարագայսն։

Բազումք են դիպուածք յորս պատուաստ
կովային պիտակին վրիպի, կամ զպիտակ ինն
և ան հարազատ խօթութիւնք ծնանի։ զմարմին՝ ի
ժանտախտուէ բնական պիտակին ոչ ապահովել,
յորում և իսկ այսպէս պատահմանս զպատուաստու-
թիւն հարկէ կրկնել և վերակրկնել, մինչև հարա-
զատ ինն խօթութիւն՝ ի նախընթաց հատուածդ
յիշատակեալ նշանաց և հանգամանաց հետևեալ
յառաջ եկեալք։ Գլխաւոր նշանք որովք ան-
հարազատ ներգործութիւնք կովային պիտակին ճա-
նաչիլ մարթին, են հետագայքդ։

Յամանս՝ի պատուաստելոյ յառաջնումն կամ
յերկրորդումն աւուր յետ պատուաստուելոյ՝ կարմրագոյն
ինն այտուց կամ խաղաւարտ ինչ
ելանէ յայնմ մասին բազկին, յորում եղև հիւթն
պատուաստութեան ներածեալ։ Պալարն կամ խաղա-
ւարտն ապակեալ ահէ և մեծանայ՝ ի չորրորդում
կամ՝ ի հինգերորդում աւուր, յորում ժամանակի
իբր՝ ի բազումն պայթի և փոխարկի խոց խրդիայ-
թեալ, մերթ ևս ցամաքի, և յորժամ տեսանի՝ ի
յութերորդում կամ յութերորդում աւուր զկնի

պատ

պատուհասութիւն, չլինել՝ի նմա ոչ հիւթ՝ ոչ աւիշ, կամ միայն և եթ նիւթ ինչ շարաւոտ. ոչ երևի յայնժամ զնոսաւ կարմրուն, ոչ այտուլ խոց լիցն անթին կամ յաւ անթատակին լինի զգայեալ և ոչ այլ հանգամանք գլխաւորք՝ ինախընթաց հատուածդ ստորագրեալ երևութանան։

Մերթ ևս մարմաջ լինի սաստիկ՝ ի պատուհաս տեսեալ մասին բազկի լինի զգայեալ՝ ի կրողէն, որ քերելով զխաղաւարտն պատառէ զայն, և ամ՝ հիւթն՝ ինչ պարունակեալ արտաքս հոսելով յա Ճախակի՝ ի խղճայթ ինչ փոխարկի. և յառաջադիմութի ախտին լինի խափանեալ։

Երբեմն ևս պատահմամբ կամ այլապէս պայթուցեալ պալարին աւիշն ողջոյն արտաքս ծորի, և նմանապէս խոց ինչ եղանի անդ ուր՝ ինախընթաց պատահման։

Մերթ ևս փոխանակ լինելոյ խաղաւարտին յերկերաս իւր վերացեալ՝ ի վերջն տոպրակ, և կարծրաշոշափ, երևի ցցուեալ կամ յոյժ այտուցեալ զօրէն փամփշտի միոջ, և դաշն մատին շոշափման։

Յամ սոյնպիսի պատահմունս, և ընդ հանրապէս յամ կեղակարծ պատահման, որ նիւթականապէս՝ ի հանգամանաց յիշատակելոց հատուածն նախընթաց՝ խստորի, հարկ է կրկնել անդրէն և վերակրկնել զպատկինումն մինչ հարազատ լինի կոլային ոլնակ գոյացեալ։

Բայց առ՝ի ապահով և աներկեան լինել թէ հաւատի ինն քայլորոշիչ ներգործութիւն կովային պիտակին իսկ բնաւորեալ հարկաւոր է միայն զի միւսանգամ զգործն պատուաստութիւն՝ ի կրօնն այսինքն՝ ի պատուաստեալն քո աջողեսցես և զգուշաւոր խնամով նկատեսցես զելս կեղծաւորտակին։ Երկրորդ պատուաստուին առնելի է՝ ի հինգերորդում՝ աւուր զկնի առաջին պատուաստութեան։ եղանակն և ոչ առնելոյն է նոյն ոչ յառաջի նըշանագին։ հիւթն կովային՝ ի կիր առնելի՝ պարտի նմանապէս ազդու լինել։ և եթէ տեսցի թէ պալարն պատճառեալ յերկրորդ կեղծաւորտակէ յառաջադիմուն իւրում լեալէ այնպէս արագութեամբ, ոչ վա՞ ունելոյ զնոյն գոգցես երևոյթ կալեալ յերրորդում՝ աւուր յետ երկրորդ պատուաստութեան, ոչ պալարն պատճառեալ յառաջին կեղծաւորտակէ ունի յուրեր որդում՝ կամ յիններորդում՝ աւուր։ աներկդիմակ ինն և հաւատի ապայոյց շնորհն աստի՝ թէ մարմինն զդէմ ունելի ժանտախտութեան բնական պիտակին։ ամին իրի ծանուցանել արժանի զի՝ ի գործ դիցէ յաճախակի զայս փորձ՝ ի բաւականութիւն իւր և յապահովութիւն կրողին իւրոյ։ ոչ հաւաբակօրէն պարտ է գիտել՝ թէ անհարազատ և պիտակ ախտք և վրիպակք կովային պատուաստութեան՝ ի գործոցն հային և ոչ՝ ի գործոն։

ՀԱՏՈՒԱԾ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ։

Յաղագս պէսպէս եղանակաց զարմանալեաց կամ զանազան պատուիրանս։

Յոյժ հաճաստի և անշուշտ եղանակն զկոչեալին պտուակն գոյացուցանելոյ է գտանել զպատուաստեալ մի վեցօրեայ կամ ութօրեայ, առ՝ ի պալարէն զաճիշին թարմ, և պատուաստեա՛ զայն անմիջապէս ի բազուկն անձին որ հանդերձեալն է պատուաստելոյս։ Այս եղանակ պատուաստուէ միշտ նախագաւ է լինելոյ՝ յորժամ հնարին է գտանել։ Յորժամ անձն պատուաստեալ չէ՝ հնար հայթհայթել բազում եղանակք են զհիւթն պահելոյ և այլուր տանելոյ։

Յորժամ հիւթն է՝ ի գործ դնելի տակաւ ժամաք զկնի, մարթ է զայն առնուլ՝ ի պալարէն՝ ի ծաղ ն շրթակին, որ լինի արարեալ զպալարն նոմանք ծակելով և տոգորելով յամ կողմանց ջնջաղ այնր յանապակ հիւթն յայն, որ արտաքս ծորէ, և բանկոք զայն բեռնաւորելով նոմանք, այսինքն հիւթովն, յետ որոյ դնին ն շրակն՝ ի հովանւոջ դրպէս ինչ առ՝ ի ցամաքիլս։ իսկ և իսկ ընդ ցամաքիլ հիւթոյն որ՝ ի ծաղ ն շրակին՝ պարտէ կրկնել զայն խնամով, և առեալ զայն պատուաստչին երթայ անդ՝ ուր պատուաստելին է, և պատուաստէ զնա՝ ի բազկին սովորական ոճովն, յիշելով զի ն շրակն

կրն վարկեանս ինչ մեալ ունի՝ ի կեղտաբարտակն առ՝ ինեղածել անդ մասունս ինչ՝ ի ցամաքեալ հիւթոյ անտի, որպէս զի խառնեսցին և միաւորեսցին ընդ արեան։

Այլեմն տարալուր ժամանակ ինչ զհիւթն կենդանի պահելոյ՝ է այս։ Կալ զթել մի բամբակեայ՝ թաթախեա զայն յանիշկն բարուք հատուցանել պալարին վերջօրեայ կամ եօթն օրեայ հիւանդութեան պատճառաւ։ և թող զթելն յանիշկն բարուք տոգորիլ նոքաւ, յետ որոյ՝ ի բաց առ ըզթելդ, և դիր՝ ի հովանոջ ցամաքիլ, ապա ծրարեա զայն՝ ի թղթի, կամ՝ ի՝ թերկ՝ իտիենակ ինչ կամ՝ ի շիշ մի փոքրիկ, և յորժամ հանդերձեալես պատուաստել՝ առ զթելն քո, և կոտորել զայն՝ ի մասունս կարի փոքունս՝ գործեա զկեղտաբարտակ մի նուրբ՝ ի մի կամ յերկուս տեղիս իւրաքանչիւր բազմի կրողին քո, և յիւրաքանչիւր կեղտաբարտակս զմանրիկ մի՝ ի տոգորեալ թելէ անտի, այնպէս զի կարասցէ մանրիկն այն կալ առ ժամանակ մի՝ ի կեղտաբարտակն տարրայեալ։

Քանզի այն՝ որ գոյանայ՝ ի մէջ կեղտաբարտակին, ուր եղև յառաջագոյն անիշկն կամ հիւթն ներծծել, և որ առնորաբար՝ ի տանն և եօթն կամ՝ ի տասն ամսոյ ամուր՝ ի բաց հատանի, ծառայէ երբեմն պատճառաւոր՝ ի պահանջել հարկին առնելնոցանք գկոմայինն պատճառաւ՝ այսպէս, մանր ինչ քսին աղերշաձանել պարտ է՝ ի մի կամ յերկուս

կաթիլս ջրոյ, կայսրլուծուած 'ի գորգ դնի նոսին եղանակաւ ոչ աւիշին որ ցամաքեալ եղև 'ի շրջանդ, այսու ամենի ենթակայ այս ոչ պատուաստութեամբ յաճախ վերնակաց։

Բայց ևս ընդհանուր՝ ևս ողջունեալ և յոյժ անշուշտ և անարկեան եղանակն զաւուրս բազումս պահելոյ կենդանի զաւիշն պատուաստութեամբ ունել զերկուս փոքրիկ հատորս ապակւոյ, յետ առնելոյ ծագիւ ներքակին, կամ փետրաւ միով զհիւթն թարմ 'ի ճահաւորս ինչ խաղաւարտ պարտ զետեղել զայն 'ի մէջն միոյն յերկուց ապակեցս, ապայ թողել հերիք ժամանակս զհիւթն ցամաքել 'ի հովանոց, միւս հատորն ապակի պարտ է զգուշութեամբ և ճշգրիտ դնել 'ի վերայ առաջին հատորին, յորմէ աւիշն զետեղեցաւ, և յորժամ հարկն պահանջէ զաւուրս ինչ զնիւթն պահել մոմեալ պարտ է շուրջանակի զեզերաս ապակեայ զմեծ օդոյն խափանել։

Ի պակասել նիւթոյ պատուաստութեան, 'ի քայ կորզ մոմն յապակեայ անտի, և բաժանին ապակիք յիրերայ, 'ի հատորին՝ յորմէ աւիշն զետեղեցաւ՝ կայլակ մի ցուրտ ջրոյ պարտ է ածել, և ինքնամոլ զերկուսին՝ զջուրն և զաւիշն, միաւորել 'ի միասին, այս հիւթ զայս օրինակ կաղմեալ 'ի գորգ դնիլ մարթի 'ի կոլային պատուաստութեան սովորական եղանակաւ։

Վ Ե Ր Ջ։

Երգ Ցարդ-Ուրբան։

Այսօր՝ի սէր Հարսին՝ սքանչելեան փառաց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Մոտեալ՝ի դառնագոյն ծովալ ջարչարանաց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ելոյծ նիզակ դժոխոց դրունսն խորտակեաց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ելեալ՝ի բէր զյօնան մեծ կիտին յաղթեաց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ուրախ լեր եկեղեցի, Հարսն անմահ փեսայի, զի փեսայն քո յանկալի, յարեաւ այլ ոչ մեռանի։

Այսօր հզօրագոյն թագաւորն վերին, ուրախ լեր եկեղեցի։ Եմուտ վառեալ զինու՝ի տուն հզօրին, ուրախ լեր եկեղեցի։ Կապեալ կարծեալ հզօրն կապանօք կրկին, ուրախ լեր եկեղեցի։ Դարձոյց յաշատուէ զգերիս նորին, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ուրախ լեր եկեղեցի, Հարսն անմահ փեսայի, զի փեսայն քոյ յանկալի, յարեաւ այլ ոչ մեռանի։

Այսօր կենացն Հայ սքանչելեանհատ, ուրախ լեր եկեղեցի։ որ բուսաւ յարգանտէ կուսին անարատ, ուրախ լեր եկեղեցի։ Անկեալ յերկինք մեռաւ կամաւն իւր ազատ, ուրախ լեր եկեղեցի։ Վերաբուսաւ առեալ արդիւնս յոգնառատ, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ուրախ լեր եկեղեցի, Հարսն անմահ փեսայի, զի փեսայն քո յանկալի, յարեաւ այլ ոչ մեռանի։

Այսօր

Այսօր խմանալի արքին անմատոյց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Որ՝ի կուսէն ծագեալ Հարաւս զուարճ Հայոյց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Առ՝ի ներքին Հիւսիս զինքն խոնարհեցոյց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ցածեալ յատորին կոչմն յուսայօղս կեցոյց, ուրախ լեր եկեղեցի։ Ուրախ լեր եկեղեցի, Հարսն անմահ փեսայի։ զի փեսայն քո յանկալի, յարեաւ այլ ոչ մեռանի։

Ա՝ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ ԿՈՅՍԻՆ ԱՂԵՔՍԻՆ Ռոմոպոլոյ, Ալէքսանդր Պաւլովիչ՝ ի Սէրօք Վարժապետի ոգեալ Էսոնս։

Լեր առաքեմք առ ծած զաղերս մեր՝ և հառաչեմք, զկէզ լիցի ձեզ կայսր մեր։ Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Ածայնոյ մեծութեամբ եկ պատկեր՝ և ահարկու, բարձր առնեմք զձեզ հայր մեր։ Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Բանեալ դասք հոգևորայ՝ հանդերձ խմբիւմար մնաւորայ, զկեանս ձեր օրհնեմք տէր մեր։ Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Ժամառոյկ բան սօղմանի՝ և աթոռ քոյ հաստատեսցի, անձն քո կեցցէ կայսր մեր։ Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Արդար շրթունք ընդունելի են՝ ասէ թագաւորի, անկեղծ պաղատեմք հայր մեր։ Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Պատ

Պատգամ շրթանց արքային՝ մարգարէութիւն ան-
վրէպ, յայն իսկ գերս յարդեմք զտրդ մեր։ Ալէք-
սանդր Պաւլովիչ։

Երկինք բարձր և երկիր խոր՝ սիրտ աբ կայսերդ
անքննին, կամք ձեր օրհնեալ են կայսր մեր։ Ալէք
սանդր Պաւլովիչ։

Տէր է նա որ ունի զսիրտ քոյ՝ արդ քաղցր առ-
մեզ արասցէ, միշտ ողջութիւն ձեր տրտ մեր։
Ալէքսանդր Պաւլովիչ։

Յուպտոյ։

Պետութիւն, և ինքնակալ կայսերութիւն, զօրութիւն,
օգոստափառ մեծ տէրութիւն, ես Ալէքսանդր
առաջին գերքան զմակեդոնացին։ կայսր Համայն
Ռուսստայ ապրին տիրող իբրև կիսապնին։
Օրհնութիւն, ձայն ձեր յԱՆ իմ հասանէ, գոհու
թիւն, շունչ ձեր առ մեզ արդ ժամանէ։ ով ընտիր
ազգ պարթևազեան ուղղափառ և լուսաւորչեան,
ոն այ հօր սեփական միշտ մտերիմ մեր տրուն։
Լուարուք ոչինչ սուտ՝ ի լեզուն իմ։ եղերուբ,
ոդ և էք հաւատարիմ, սպառնալիք իմ նմանեն
մեծ ատիճոյ մռնչելոյ, զուարթութիւն իմ իբրև
յոզ յոզեալ՝ ի վերայ դալարոյ։

Սուտերս սուր, գրի յառակս զլեզուն իմ։ կիզիչ
հուր, ասի յայլուր զ ինչոյ իմ։ ապստամբեալ ստամ-
բակայ, ոչ ձեզ հլու հպատակայ։ իսկ ձեզ գը-
թած և ողորմած, և կատարիչ խնդրուածայ։

Եօթնա

Եօթնակիսաւ, Հշմարտութեան հաճաւոք իմ, սիրեմ զձեզ, զի անաղօտ լոյսն պաշտեալ սէր հաճաւ ձեր։ Եւ անվրէպ արդարութեան օրէնք աջոյ կայսերայ ձեր։

Ցոլացմամբ փայլիմ ոգի զարմանն երկնից, սարսափմամբ դողան համայնք յիմոյ բանից։ Բայց՝ի սէր սէր էջվիճանն Եւ՝ամ հայոց ազգի, զպատրիարգ ձեր գեր յարդեցի, բազում փառաւոր Ճոխայուսցի։

Ի յլմպել ձեր զբաժակ ուրախութեան, ՝ի յօրհնել զանգին կեանս իմ կայսերութեան։ զորտի սէր ձեր Հանաչեմք՝ի յեշատակս արձանագրեմք։ զգոհութեան մեր ձեզ յայտնեմք։ ընդ փոխարէն Եւ մեք ըմպեմք։

Եր գ ուրբ՝ Գ ծ ի՝ Ներսէսի։

Պայծառ լուսոյն շառաւիղ շառաւիղ, թիւրք բարուց քանոն ուղիղ, սքանչելիս հոգւոյն տաճիղ, աննման։

Հոգիահրաշ սքանչելիս սքանչելիս, եկեղեցւոյ զարդ պէսպէս, ազգիս հայոց նոր մովսէս, գթա մեզ։

Ելեալ՝ի կարգ գերագոյն գերագոյն, անբիծ անձամբ մաքրագոյն, արժանայար սքանչելիս հոգւոյն, աննման։

Տանս մեծի արամայ արամայ, խոսան այգւոյս թոր դամայ, ծաղիկ բուսեալ յաբրահամայ, աննման։

Բաւունապետ հոգեկիր հոգեկիր, և հայրապետ

պէտ քաջ ընտիր, Քնոր հօք փայլեալ երկնաձիր,
անմահ։

Ոգիընկալ մարգարէ մարգարէ, պատմող մեզ
զապագայէ, և զգալոյն արքայէ, յիրաւի։
Սիւն մեծ լուսոյ արամեանց արամեանց, լուսա-
հորիզ Հայկազանց, բասիլիա գերազանց, անմահ։
Ի ժամ ձօնման խորհրդոյն խորհրդոյն, ի ջուրս
նոր սքանչ հոգւոյն, Ցն փիրկչին դու հանդոյն, տիր
նման։

Էլեալ ի բարձր լեառն նպատ լեառն նպատ,
մոլեգնի համաբաղդատ, արքային հասեր նպատ,
աղօթիւք։

Արքային չար դեղատու դեղատու, մի՛ տրիտուր
առներ դու, այլ եր ապդիդ խնամածու աղօթիւք։
Սքանչ աղօթիւքդ երկնահաս երկնահաս, ի թիկու
նըս քո զօրուհաս, նոր զամաղէկս պարտեալ սյս,
աղօթիւք։

Ամենայն խորատու խորատու, յանդիմանող զարա-
քային դու, հանդոյն մեծին Յօհաննու, յոյժ նման։

(Ցամէն սուն վերջ Զհոգեւորական սուս։)

Ա Ե Ր Զ։

[illegible]